



ریاست جمهوری
مرکز بکارهای های تحول و پیشرفت

بررسی برترین تجارب جهانی فناوری شهروندی

شماره بیست و پنجم، ۴ تیر ماه ۱۳۹۹

گزارش راه‌حل‌های نوآورانه افزایش مشارکت مردمی
در حاکمیت، بر بستر فناوری‌های داده‌محور

در این شماره می خوانیم...

● مقدمه

● مروری بر مفهوم قانون سپاری

● ورود قانون سپاری به چرخه تقنین: اثرات قانون سپاری در هر گام قانون گذاری

● معرفی برخی از سامانه ها و پروژه های قانون سپاری (ادامه)

● معرفی سامانه wikilegis

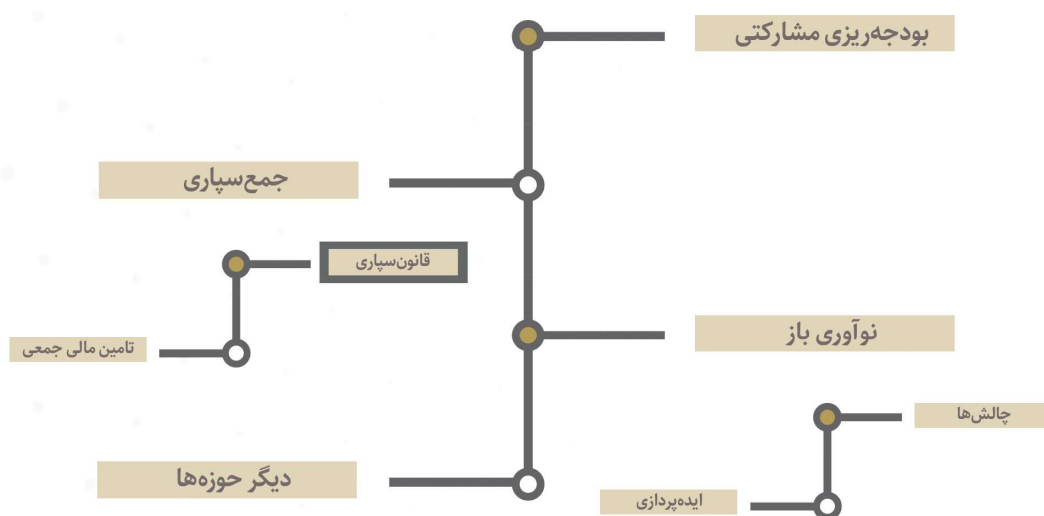
مقدمه

پس از بررسی پروژه‌های فناوری شهروندی و بحران شیوع ویروس کرونا در نه شماره‌ی اخیر، به نظر می‌رسد به اندازه کافی این موضوع را بررسی کرده‌ایم. در کشور ما نیز بسیاری از ایده‌های فناوری شهروندی برای مدیریت این بحران قابل استفاده است. البته باید در مرحله‌ی اول این راه‌حل‌ها را بومی‌سازی کرد. از این پس، هفته‌نامه‌ی فناوری شهروندی، به روال سابق خود برگشته و موضوعات قبلی خود را دنبال خواهد کرد.

در ادامه‌ی مباحث فناوری شهروندی و معرفی گونه‌شناسی‌های مختلف آن، به موضوع پروژه‌های مشارکت شهروندی رسیدیم. در این بخش، مفاهیم و مهمترین پروژه‌های بودجه‌ریزی مشارکتی و جمع‌سپاری را معرفی کردیم. در ذیل مفهوم جمع‌سپاری، دو موضوع مهم قابل بررسی است: قانون‌سپاری و تامین مالی جمعی. در شماره‌های 14 و 15 به موضوع قانون‌سپاری پرداختیم و دو پروژه جمع‌سپاری، دو موضوع مهم قابل بررسی است: [Regulations.gov](https://www.regulations.gov) و [Crowdlaw Catalog](https://www.crowdlaw.com) را نیز معرفی کردیم. در این شماره و شماره‌های آتی، ضمن معرفی بیشتر این موضوع، پروژه‌های داخلی و خارجی بیشتری را بررسی خواهیم کرد.

گونه‌شناسی اول: فناوری‌های مشارکت شهروندی

Engagement Tech



پس از بررسی مفهوم قانون سپاری به تاریخچه‌ی آن اشاره کردیم. همچنین تفاوت آن را با مفاهیم سنتی مانند مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری مشارکتی بیان کردیم و در انتها، اهمیت آن را به خصوص در کشورمان نشان دادیم. دلیل اصلی برای استفاده از قانون سپاری در کشور، وجود قوانین با کیفیت پایین هستند. مطابق با گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس در سال ۱۳۹۴، بیش از ۸۰ درصد از قوانین وضع شده در فصول اقتصادی و بودجه و نظارت قانون برنامه پنجم دارای یک اشکال اساسی در حوزه قانون‌نویسی است. قانون‌سپاری به عنوان یکی از اصلی‌ترین راه‌حل‌های این مشکل عنوان شد. در ادامه، موضوع مهم ورود قانون‌سپاری به چرخه تقنین را بررسی می‌کنیم.

۱ ورود قانون سپاری به چرخه تقنین: اثرات قانون سپاری در هر گام قانون گذاری

در سراسر جهان، تجربه‌های موفق مشارکت عمومی در قانون‌گذاری در هر پنج مرحله و گام چرخه تقنین و خط‌مشی‌گذاری قابل مشاهده است. آنها با نشان دادن چشم‌اندازهایی درباره نحوه ترکیب قانون‌سپاری با مراحل مختلف تقنین ثابت می‌کنند چگونه ورودی‌های حاصل از مشارکت مردمی به بهبود حکمرانی منجر می‌شود. در ادامه، تاثیر قانون‌سپاری در چرخه تقنین و طی پنج مرحله تشریح شده است:




۱. منبع:

<https://crowd.law/crowdlaw-introduction-baef458325ae>

۱. دستور کار (Agenda-setting):

زمانی است که پارلمان‌ها تصمیم می‌گیرند چه موضوعاتی را بررسی کنند و درباره آن به قانون‌گذاری بپردازند. فرآیندهای جمع‌سپاری برای اولین بار در این مرحله مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این مرحله در واقع اولویت‌های هر سازمان خط‌مشی‌گذار را معین می‌کند.

در حال حاضر بسیاری از کشورها یک فرآیند درخواست لایحه از جانب عموم مردم را ایجاد کرده‌اند که برخط است و باز طراحی نیز شده است. در واقع این ظرفیتی است که اجازه می‌دهد تجربه‌ها و اطلاعات خوبی از سوی خبرگان و مردم حاصل شود. در واقع با ارائه فرصت به مردم برای بیان پیشنهاد، اولویت بندی و بررسی مشکلات و همچنین ارائه راه‌حل‌ها، می‌توان اطلاعات ارزشمندی را وارد سیستم تقنین کرد.



برای مثال قانون ابتکار شهروندان فنلاند به شهروندان اجازه می‌دهد تا پیشنهادهای خود را در ارتباط با ایجاد قانونی جدید ارائه کنند. در این مرحله به واسطه مشارکت‌ها این ظرفیت پدید می‌آید که سطح بیشتری از اطلاعات در فرآیند تقنین جاری شود.

۲. ساخت طرح‌نامه‌ها (Proposal-making):

زمانی است که بدنه‌ی قانون‌گذار به یک راه‌حل برای حل مشکل دست پیدا می‌کند. این فرصتی برای شناسایی رویکردهای بدیع به وسیله استفاده از خبرگی توزیع شده و پیشنهادات ارائه شده، تفکر و نقد رهیافت‌های پیشنهادی است. ساخت طرح‌نامه‌ها به وسیله مردم کمک خواهد کرد تا راه‌حل‌های ارائه شده نوآورانه‌تر و واقع بینانه‌تر باشند چراکه شهروندان نیازهای خود را به مراتب بهتر درک می‌کنند لذا قادرند پاسخ‌های مناسب‌تری نیز ارائه کنند. خلاقانه و نوآورانه بودن طرح‌ها سبب می‌شود تا اقداماتی که در آینده انجام می‌شوند کارآمدتر و اثربخش‌تر باشند. چنین رویکردی داده‌های عمومی را فراتر از آنچه به وسیله جلسات گاه به گاه در دسترس قانون‌گذاران و کارکنان آنها قرار می‌گیرد در اختیار می‌گذارد.

برای مثال سامانه پارلمان و شهروندان^۲ در فرانسه این امکان را فراهم می‌کند تا شهروندان طرح‌نامه‌هایی در مورد علل و راه‌حل مشکلاتی که به وسیله نمایندگان مردم مطرح شده‌اند ارسال کنند. طرح‌نامه‌های شهروندان ترکیب شده و مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند و در گام بعدی به پیش‌نویس قانون تبدیل می‌شود. در این گام مشارکت این ظرفیت را دارا است تا نوآوری را محقق کند.

۳. تدوین (Drafting):

زمانی است که نهادهای قانون‌گذار راه‌حل‌ها را از طریق تدوین قانون، مقررات و قانون اساسی به رسمیت می‌شناسند. مشارکت گروه‌های ذی نفع و سایر افراد در این مرحله موجب می‌شود تا کیفیت قوانین بسیار افزایش پیدا کند. قانون‌سپاری در این مرحله فرصتی برای تهیه پیش‌نویس به صورت دسته‌جمعی و درخواست نظرات در مورد یک پیش‌نویس برای بهبود آن را فراهم می‌کند. برای مثال آنچه در برزیل اجرا شده است^۳ این امکان را برای مردم برزیل فراهم می‌کند تا متن پیش‌نویس قوانین را با روشی مشابه ویرایش کنند تا در فضای گوگل داک به همکاری پردازند. در این بخش شفافیت را می‌توان به عنوان دست‌آورد پدیده مشارکت در نظر داشت.

۲. Parlement & Citoyens

۳. E-Democracia's WikiLegis

۴. اجرا (Implementation):

زمانی است که نهادهای قانون‌گذار، قانون را برای اجرا به بدنه اجرایی یا کارکنان ابلاغ می‌کنند. از میان دسته‌بندی سه‌گانه ارائه شده از فعالیت‌های جمع‌سپارانه یعنی بازار مجازی نیروی کار، رقابت‌های جمع‌سپاری و همکاری باز به نظر می‌رسد بازار مجازی نیروی کار مناسب‌ترین نوع فعالیت‌های جمع‌سپارانه برای استفاده در این مرحله است. این مرحله شامل یک گام دیگر در ساختن مقررات بر پایه قانون و شکل دادن به استراتژی‌های عملی برای تحقق چشم‌انداز در صحنه اجرا است. چنین فرآیند قانون‌گذاری‌ای شانس دیگری برای مشارکت مهیا می‌کند. برای مثال، بستر قانون‌گذاری الکترونیک^۴ در ایالات متحده مکانیزم الکترونیکی را برای عموم مردم در باب نظردهی پیرامون پیش‌نویس آیین‌نامه‌ها فراهم می‌کند. در این گام مشارکت این ظرفیت را داراست تا موجب اثربخشی قوانین شود.



۵. ارزیابی (Evaluation):

زمانی است که عامه مردم می‌توانند در نظارت پیامدها و نتایج یک قانون کمک کنند. بدون وجود یک چرخه بازخورد، امکان اصلاح قوانین و تصمیمات اتخاذ شده توسط سازمانها و نهادها وجود نخواهد داشت. مردم می‌توانند نقش یک ناظر را در این چرخه ایفا کنند. افسوس که فرآیندهای ارزشیابی در قانون‌سپاری و زمینه‌های قانون‌گذاری سنتی ضعیف هستند اما بازنگری و اصلاح مکانیزم‌ها حرکتی جزئی را به سمت بهره‌برداری از دید و بصیرت عموم مردم برای ارزیابی نهادهای دولتی نوید می‌دهد. در این گام از چرخه تقنین مشارکت ظرفیت تحقق پاسخگویی را دارد.

EVALUATION





معرفی برخی از سامانه‌ها و پروژه‌های

قانون‌سپاری (ادامه)

در شماره‌های پیشین با موضوع قانون‌سپاری، دو پروژه **Regulations.gov** و **Crowdlaw Catalog** را معرفی کردیم. بسیاری از کشورها سامانه‌های مختلفی برای ارتقای مشارکت شهروندان در حوزه‌ی قانون‌نویسی ایجاد کرده‌اند. الگوبرداری از این سامانه‌ها، همراه با در نظر گرفتن اقتضائات بومی، می‌تواند ایده‌های خوبی را به سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران در ایران بدهد. در این شماره نیز، سامانه **wikilegis** کشور برزیل در این حوزه را معرفی می‌کنیم.

معرفی سامانه wikilegis

نام سامانه: wikilegis

سال تاسیس: 2016، برزیل

حوزه‌های فعالیت: قانون‌سپاری

آدرس سایت:

<https://edemocracia.camara.leg.br/wikilegis/>



مدیریت می‌کند که شامل سه فعالیت است. یکی از این پلتفرم‌ها، WikiLegis است. این سامانه، که خلاصه شده Wiki Legislation است، یک پلتفرم مشارکتی برای تدوین قوانین بوده و شهروندان می‌توانند متن را به همراه نمایندگان بررسی و ویرایش کنند. هم‌اکنون این سامانه روزرسانی شده و نسخه‌ی آزمایشی آن در دسترس قرار گرفته است.

کشور برزیل، یکی از کشورهایی است که در حوزه قانون‌سپاری پروژه‌ها و سامانه‌های مفیدی ایجاد کرده است. LABhacker یک واحد نوآوری پارلمانی داخلی است که در مجلس نمایندگان کشور برزیل قرار دارد و هدف آن، بهبود شفافیت و درک عمومی از فرآیند قانون‌گذاری است. LAB این کار را با ارتقای پروژه‌های شهروندان انجام می‌دهد، مخصوصاً پروژه‌های فنی و فعالیت‌هایی مانند هکاتون‌ها و کارگروه‌هایی که توسط نمایندگان پارلمان برگزار می‌شوند. LABhacker که در سال ۲۰۱۳ ایجاد شد، درگاه E-Democratia را هم

Câmara dos Deputados

ENTRAR / CADASTRAR

WIKILEGIS BETA

BETA

Dê sua opinião em propostas legislativas

Analise as propostas legislativas, contribua dando sua opinião em trechos do texto e avalie as opiniões de outros cidadãos.

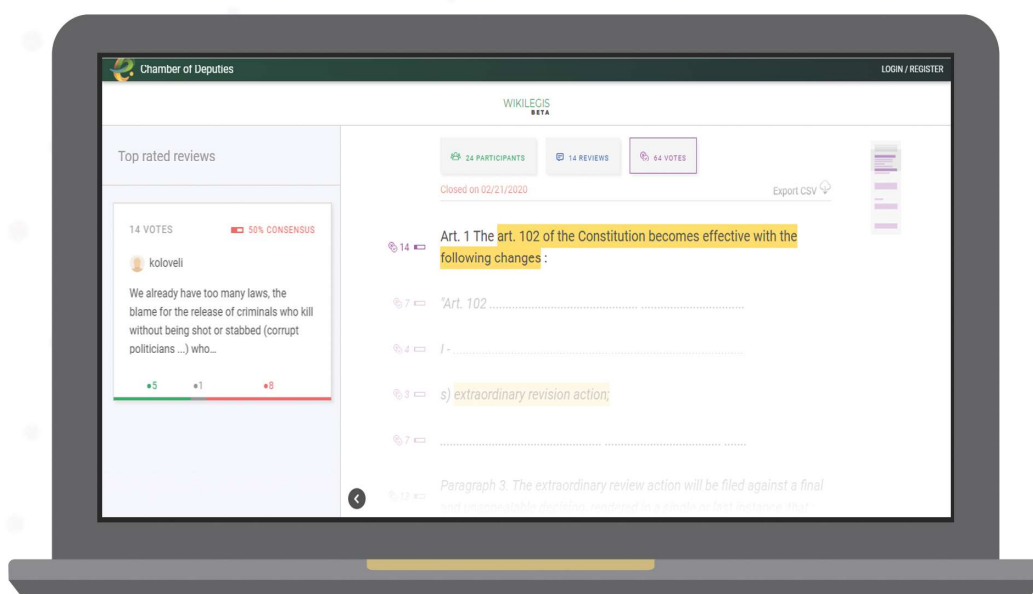
COMO PARTICIPAR?

Fernanda opinou:
Adorei a nova forma de opinar nos projetos de lei! ❤️

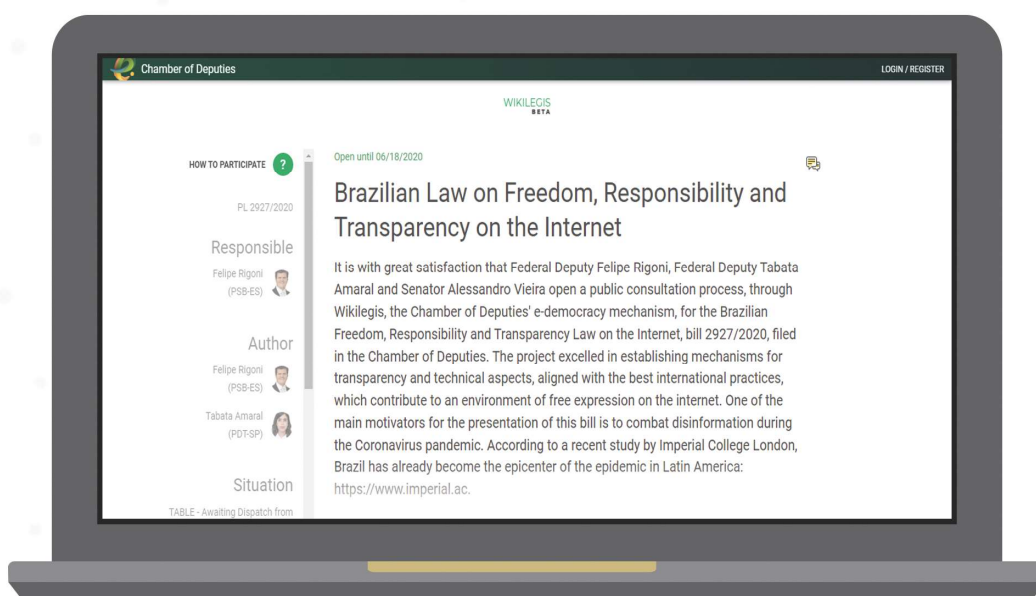
12 6 34

Art. 1º - Analise as propostas legislativas e contribua com sua opinião para um projeto mais representativo.

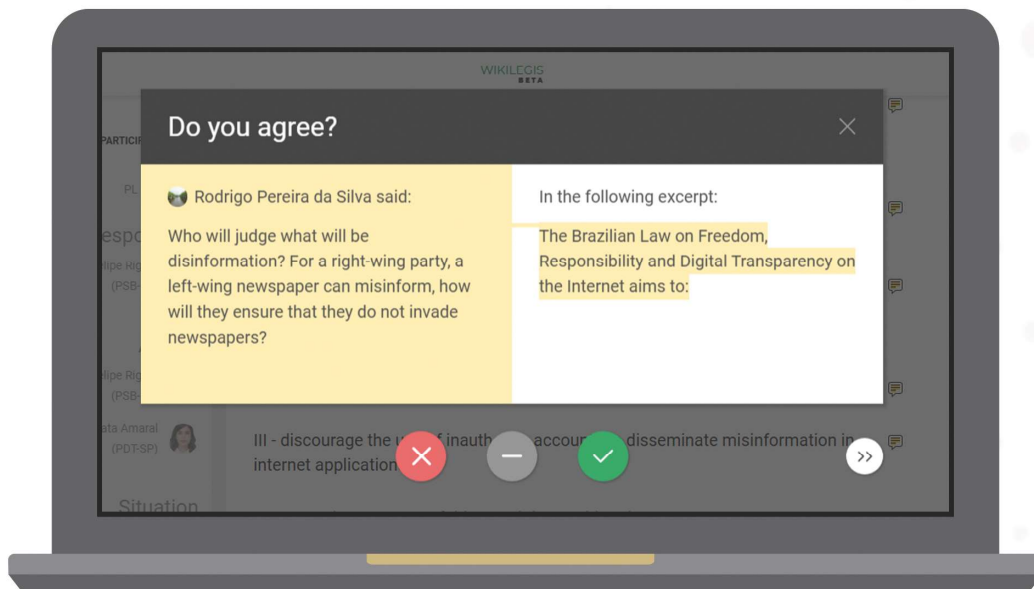
یکی از مزیت‌های این سامانه، ارائه متن جایگزین پیشنهادی برای ماده‌ی قانونی مورد بحث است. در واقع، افراد می‌توانند ضمن اظهار نظر درباره‌ی هر یک از مواد قانونی طرح، خود نیز متن پیشنهادی ماده‌ی قانونی را در سامانه یادداشت کنند. همچنین افراد می‌توانند به نظرات پیشنهادی رای بدهند و یا بحث کنند.




در صفحه مربوط به طرح، ضمن اعلام متن کامل طرح، نماینده‌ای که طرح را ارائه کرده و نویسندگان آن نیز مشخص هستند.



همچنین در کنار هر بند از متن قانونی، افراد می‌توانند نظر خود را مطرح ساخته و شما با آن موافق یا مخالف باشید.





فناوری، دارای پتانسیل گسترده‌ای برای تغییر نحوه ارتباط شهروندان با یکدیگر، ارتباط شهروندان با دولت و تقویت جوامع و حکومت‌ها است. امروزه شهروندان، سازمان‌ها و دولت‌ها از فناوری برای اطلاع‌رسانی و تشویق مشارکت شهروندی استفاده می‌کنند؛ مواردی مانند انتخابات و رأی‌دهی، دولت الکترونیک و یا راه‌اندازی کمپین‌های جمع‌سپاری. این دسته از فعالیت‌های در حال رشد به عنوان «فناوری شهروندی» مشهور شده‌اند.